

АГИТАТОРДЫН БЛОКНОДЫ №8

Бастыра ороондордын пролетарийлери, бириккилегер!

АГИТАТОРДЫН БЛОКНОДЫ

8 №
август
1973 j.

КПСС-тин Горно-Алтайский обкомынын
пропаганда ла агитация бөлүги

АЗЫРАЛ — МАЛ ИЖИНИН ТӨЗӨЛГӨЗИ

Фермаларда, бийик туулардагы малдын турлуларында эмди кидим ой башталган. Бу жайгы күндерде журт жерлердеги ишчилер баазы женил жажыл азыралдын шылтузында малдан канча ла кире көп эт, сүт ле өскөдө продукция аларга кичеенип турулар. Мал ижинин продукциязын там ла көптөдө иштеери ле белетеери учун социалистический мөрөйдө туружып, олоп жаан эрчимдү иштегилейт.

Бойынын мергендү ижин малчылар советский улустын жадар аргазын көдүрери керегинде, жер үстинде амыр-энчүни жеткилдеери керегинде партиянын сүреен жаан кичеемелине каруу деп көрөдилер.

1972—1973 жылдардын кыжындагы Бастырасоюзный социалистический мөрөйдүн итогторын көрөлсө, мөрөйлөжип турган коллективтер жаны бийик социалистический молжулар алгылаган. Абайдагы совхозтын ишмекчилери, специалисттери ле служащийлери «1973—74 жылдарда малдын кыштузына жакшы белетенип алары жанынан Липецкий областьтын колхозторынын ла совхозторынын социалистический молжулары керегинде» РСФСР-дин Министрлеринин Соедининг ле ВЦСПС-тин 1973 жылда 28 апрельде тургускан жөбиле тереңжиде таныжып, Бастырароссийский социалистический мөрөйгө ончолорынан озо киреле, бистинг областьтын журт хозяйствозынын ончо ишчилерин азыралды көптөдө эде-

ри учун, малдын чеден-кажаандарын, турлуларын келер кыштуга бойынын ойинде јакшы белетеери учун мөрөйдү элбеде баштазын, онын шылтузында мал ижинин продукталарын чик јок көптөдө эдерине једип алзын деп кычыргандар.

Азырал белетеерин тыгыдарын ла колхозтордо ло совхозтордо малды кыштадарына белетенерин КПСС-тин Төс Комитеди ле СССР-дин Министрлеринин Соведи бу сурактар аайынча аңылу јөбинде некеп турулар.

Кажы ла хозяйстводо чындыйы бийик азырал керектү кеминде болорын төзөөри, малдын чеден-кажаанын кыштуга бойынын ойинде белетеп алары, эт, сүт, түк ле мал ижинин өскө дө продукциязын иштеп алар ла государствого садар пландарды ла социалистический молјуларды кыйалта јогынан бүдүрери бу јылда ла бешјылдыктын ээчий јылдарында мал ижин өскүреринде партийный, советский ле јуртхозяйственный органдардын, колхозтордын ла совхозтордын башкараачыларынын ла специалисттеринин эн учурлу задачалары болуп јат.

Келер кышка малды азыралла канча ла кире көптөдө јеткилдеерге, эмди элден ле озо азырал белетеери јанынан јакылталарды чокумдап алар керек. Өлөң, сенаж, силос белетеер пландарды кажы ла хозяйстводо бүдүрерине ле ажыра бүдүрерине, анайда ок хозяйстволордо азыралды үзеери табарына ла чын-чике чыгымдарына ончо резервтерди тузаланарын аңылу ајаруда тудар керек.

Азырал культураларды өскүрерин бийик агротехникала јеткилдеерге, азырал культуралардын кыраларын механизированный звенолорго табыштырып, оларго техника ла удобрениелер берип койор керек. Азырал белетеер ишти Алтыгы-Оймондогы, Јабагандагы совхозтордо ло Горно-Алтайский јуртхозяйственный станцияда анайда төзөгөни јакшы једимдерге экелген.

Азырал культуралар ончо јерлерде јакшы түжүм бе-

рерин јеткилдеерге, кыраларды бойынын ойинде кичеер, өзүмдердин јолдоры ортозын күбүредер, чөп өлөңдөр-лө, јүзүн-јүүр каршучыларла тартыжар, өзүмдерди ми-неральный удобрениелерле јеткилдеер, анайда ок азы-рал культураларды дождевальный установкаалардын бо-лужыла сугарар керек.

Азыралды көптөдө белетеерин сүреен јаан учурлу керек деп көрүп, КПСС-тин обкомынын 1973 жылда 14 июныда өткөн 9-чы пленумы партийный, советский ле журтхозяйственный органдардын, колхозтордын ла сов-хозтордын башкараачыларынын аңылу ајарузын үрен-деген өлөңдөрдин ле јерлик чабындардын ончо јерле-ринде — јуукаларда, ойбоктордо, сууларды јакалай ич-пек јерлерде, агаш ортозындагы актарда, јолдорды јакалай јерлерде ле өскө дө участоктордо — азырал бе-летеерин бойынын ойинде өткүрерине ууландырган.

Азыралды јеткилинче белетегениле коштой оны мал кыштайтан јерлерге тартып экелери јаан учурлу болуп јат. Мал чеден-кажаанда турары башталгалакта, бу иш-ти божодып салар керек. Белетелген азырал калас јерге бир де эмеш коробозын, јылыйбазын деп, оны чедендел салар эмезе чедендү јерге тартып салар керек.

Азырал белетееринде јылыйтуларла тартыжар керек. Элден ле озо андый јылыйтулар өлөңди орой чапканы-нан ла обоологонынан болуп турат. Сенажтын ла өлөң-нин көп јанын өзүмдерде ток немелер ле витаминдер эн көп тужунда белетеп аларга эмди ончо јерлерде маши-нала чапкадый чабындардан азырал белетеерин түр-гендедер керек.

Өлөң канча ла кире узак өсө, азырал анча ок кире арбын болор деп, јастыра сананып, өлөң чабарын, јуурын удатканы азыралдын сүрекей көп ток немелери јылыйа-рына, ондо белковой немелер, каротин ле витаминдер ас-таарына экелет. Темдектеп айтса, өлөңди орой белете-генде, ток немелердин јылыйтузы 50 процентке, силос

салар тушта дезе 25—30 процентке једип јат. Айдарда, чапкан јерден малдын продукталарын да алары анча ок киреге астайт. Шак онын учун эмди сенажты, искусственный эл-сүмеле кургаткан ла прессовать эткен өлөңди, чалдыктырган силосты, өлөңнин кулурын канча ла кире көп эдерге ончо арга-күчтерди тузаланар керек. Мындый азыралдарды белетегенде, жаңыс ла ток немелердин жылытузы астап турган эмес, је азырал белетеер механизациянын кемин де, азырал белетееринде ишти арбынын да бийиктедер арга табылып келет.

Быјыл өлөң јакшы бүткен, областьтын ончо зоналарында азырал белетеер јакылталарды бүдүрер ончо аргалар бар. Жаңыс ла ишти төзөөрин, иш учун төлөөрин аайлу-башту эдерине ле азырал белетеечилерди јакшы ижи учун материальный јанынан јилбиркедерине сүреен јаан ајару салар керек.

Келер јылдардагы түжүмге база кичеemel јетирер керек. Темдектезе, азыралга өскүретен аштын ла көпјылдык өлөңдөрдиг үренин өскүрерин эмди ле баштаар, Қажы ла колхозто, совхозто үрен өскүретен звенолор, бригадалар төзөөр, оларго јердин участокторын, керектү техниканы, инвентарды ла анчадала бу ишти јакшы билер улусты көстөп берер. Областьтын јер иштеер зоналарынын хозяйстволорында райондогон сортту, бийик чыңдыйлу үрен болорына једип алар.

Бешјылдыктын үчинчи, төс учурлу јылында государство мал ижинин продукталарын садар јакылталарды ла социалистический молјуларды бүдүрери јаан учурлу деп көрүп, јүзүн-базын азыралдарды мынча кире белетеп алар керек: өлөңди — 186 мун тонна, азырал эдетен ашты — 40 мун тонна, саламды — 30 мун тонна, силосты — 260 мун тонна, сенажты — 45 мун тонна ла витаминдү өлөңнин кулурын — бир мун тонна.

Қандый ла бүдүмдү азыралды чын-чике ле кымакай тузаланарына азырал белетејтен цехтерди ле кухнялар-

ды удадыш јогынан јеткилинче тудар ла оборудованиеле јеткилдеер, кыштын баштапкы ла күндеринен ала азыралды јарандыра белетеерин (ооктоорын, улдуктыра кайнадарын, ачыдарын, азыралдын колынтыларын химикаттарла јарандырып белетеерин) јеткилдеерге бар цехтерди ле кухняларды ремонттоор керек.

Бешјылдыктын быјылгы, эн учурлу јылында јурт јердин ишчилери бастыра албаты туружып јаткан социалистический мөрөйгө эрчимдү кожулып, бу јылды мергендү иштин јылы эдеринде, орооныска јурт-хозяйствонун продукциязын азыйгызынан көп, јакшы чындылду ла јенил баалу берерге, бастыра ийде-күчин, билерин ле ченемелин салып, онызыла бистин орооныстын экономиказын ошон ары ийде-күчтү өскүрери ле советский албатынын јадар аргазын көдүрери јанынан партиянын темдектеген программазын бүдүрер керекке јарамыкту јәмөлтө эдеринде аланзу јок.

МӨРӨЙДИ ТЫҢЫДАРЫНА— ПАРТИЙНЫЙ КИЧЕЕМЕЛ

Кажы ла коллектив, кажы ла ишмекчи социалистический молжуларын бүдүрери учун турумкай тартыжарын жеткилдеери жанынан Горно-Алтайск городтын партийный организациялары ла ончо идеологический ишчилери жаан иш эткүрип турулар. Городтын ишкүчиле жаткандарынын алынган молжулары десе бийик. Тогузынчы бешжылдыктын үчинчи жылынын план-жакылталарын өинен озо бүдүрери учун мөрөй баштаган Ленинградтын, Москванын ишмекчилеринен тем алып, бистин городтын промышленный предприятиелеринин коллективтери жылдык пландарын 25 декабрьга жетире бүдүрип салар, 240 мун квадратный метр гардинно-сетчатый полотноны, 50 мун кирпичти, 26 тонна кулурдын эдимдерин ле ошон до өскө продукцияны — бастыразы 400 мун салковойго турар продукцияны планга үзеери берер болуп молжонгондор.

Быжылгы жылда башка-башка бүдүмдү мөрөйдө сүрекей көп улус туружат. Цехтердин, бригадалардын, участоктордын, бүткүл предприятиелердин коллективтери мөрөйлөжөт. Көп предприятиелерде профессиялар аайынча мөрөй тзөлгөн. Иштин арбынын бийиктедери ле эдимдердин чындынын жарандылары жанынан кажы ла ишчи бойынын алдынан планын тургузып алала, бүдүрип жат. Мөрөйдө инженерлер, техниктер ле служащийлер база туружып жат. Олор производствонун технологиясын жарандылары жанынан иштегилеп жат.

Социалистический мөрөйди тзөөринде партийный организациялардын амадузы — ишмекчилер молжуларын канайда бүдүрип турганын, олардын кемизи озолоп, кемизи сондоп турганын, кандый шылтактан улам сондош болуп турганын, тем алгадый кандый жакшы једимдер барын—ончозын производство иштеп тургандар күнүн

сайын билип турарын јеткилдеери. Бу ишти городто 90-нон ажыра политинформаторлор, 232 агитатор өткүрип јат. Олордын тоозында озочыл ишмекчилер, олар иштин озочыл эп-сүмелери керегинде нөкөрлөрине јангыс ла жуучындап берер эмес, канайда иштейтенин көргүзип те берер аргалу.

Бөс согор фабриканын партийный организациязынын ченемелине ајару эткедий. Фабриканын јаан коллективи — производствонун технический кемин бийиктедери, эдимдердин чындый, бек, иженчилү болорын јеткилдеери, ишти научный тözөлгөлү эдери учун мөрөйдү баштаган коллектив. Фабриканын коммунисттери, политинформаторлор, агитаторлор кажы ла ишмекчи молјузын канайда бүдүрип турганына шинжү тургускандар. Бу иште профсоюзный организация, албаты контрольдын посттору, комсомольский проекторлор, стенной печать эрчимдү туружат.

Предприятиенин политинформаторлары нөкөрлөр Рыжикова Н. Д., Кацыбина И. С., Тодошева С. Т., оной до өскөлөри иштин арбынын бийиктедерине, продукциянын бойына турар баазын јабыздарына, онын чындын јарандырарына ууландырылган көп баштапкайларды таркадары јанынан хозяйственный башкараачыларга јаан болуш јетиргендер.

Бу предприятиеде кандый бир бригаданын эмезе ишмекчинин иштеги једимдери керегинде јетирү бастыра коллективке түрген јарлала берет. Темдектезе, бөс согоочы Лорей В. П. АТ-175 деп тапмалу эки станокто иштеп, нормазын јаантайын ажыра бүдүрип, сүрекей чындый бөс согот. Онын ченемелин политинформаторлор ло агитаторлор бастыра коллективке түрген таркыдып ийген. Эмди көп бөс согоочылар канайда ок арбынду иштеп турулар.

Фабрикада 1973 јылдын экинчи кварталында өткөн социалистический мөрөйдун итогторын көрөри бөжоордо

до, анчадала бийик көргүзүлөргө жеткен А. И. Гаджук-тын ла О. Б. Полевойдын бригадаларынын једимдери ле олардын ижинин јангы эп-сүмелери керегинде «Мол-ния» чыккан, политинформаторлор ло агитаторлор брига-далар ла цехтер сайын куучындар өткүргилеген.

Фабрикада социалистический мөрөйдүн итотторын цеховой комитеттер өйлү өйинде көрүп, заседаниелерине бригадирлерди, мастерлерди ле идеологический иш өт-күрип турган улусты кычыргылайт. Комитеттердин чы-гарган јөби керегинде, анайда ок озочылдардын иште-тузаланган јангы эп-сүмелери керегинде эртенгизинде ле политинформаторлор ло агитаторлор бригадаларга куу-чындап бергилейт.

Бу фабрикада ла городтын өскө дө предприятиелерин-де ишмекчи јуундар өдүп јат, анда өткөн өйдө канайда иштегени ле бар једикпестерди јоголторы керегинде куу-чын өдөт. Јуундарда кезик ишмекчилер алдынан алган молјуларын канайда бүдүрип тургандары керегинде от-чет эдип јат.

Мөрөйлөжип тургандардын эрчимин бийиктедеринде көргүзүлү агитация јанан учурлу. Партийный организация-лар онын өдүнизин тыгыдары јанынан иштеп јадылап. Бу јуукта КПСС-тин Горно-Алтайский горкомынын бю-розы көргүзүлү агитациянын көрүзин өткүрери керегин-де јөп чыгарган. Көрү общественный производствоны бастыра јанынан јарандырарында учурын бийиктедер амадулу өткүрилип јат. Бу јөпти - бүдүрип турганын шиндеп көрөрдө, кезик предприятиелерде мөрөйдүн өдүп турган аайы, кымакай болоры учун тартыжу, озо-чылдардын ченемели көргүзүлү агитацияда ујан кср-гүзилип турганы јарталган. Онын учун горкомнын бю-розы көргүзүлү агитацияны јарандырары ла онын чо-кум иштерле колбузын тыгыдары јанынан партийный организацияларга кату јакылталар берген.

Социалистический мөрөйдү тӱзӱӱринде мӱрӱйлӱжип тургандардын једимдерин тӱндештирип кӱрӱри сӱреен јаан учурлу болуп јат. Једимдерди тӱндештиргени кижининг озочылдарга адаркажар, олар чылап ок, јакшы иштеер кӱӱнин тыныдат. Кӱп партийный организациялар бу јанынан јаан иш ӱткӱрет. Темдектезе, гардинный ри мӱрӱйлӱжӱт. Кӱп предприятиелерде профессиялар ӱзӱп турганы аңылу экранда кӱргӱзилет, онон кажы ла тюль эдер, бӱс согор, кийим кӱктӱӱр фабрикаларда ай сайын кажы ла ишмекчининг ижининг арбыны канайда кижининг, кажы ла бригаданын кажы айда канайда иштегенин јарт биллип алар аргалу.

Городтын партийный организациялары социалистический мӱрӱйдү мынан ары элбедери, теренжидери ле онын једимдӱ болорын тыгыдары учун тартыжып јат. Онызы коллективтерге алынган молјуларын бӱдӱрерине ле ажыра бӱдӱрерине, иштинг арбынын бийиктедерине керектӱ јаны резервтерди тузаланарына болужар.

Н. КЛОПОВ.

АШТЫ БОЙЫНЫНГ ÖЙИНДЕ ЛЕ ЖЫЛЫЙТУ ЖОК ЖУУНАДАР

Партиянын XXIV съездининг ле КПСС-тинг Төс Комитедининг пленумдарынын жөптөрүн бөдүрүп тура, жер бойындагы партийный, советский ле журтхозяйствениый органдар 1973 жылда малдан канча ла кире көп продукция алып, албаты-хозяйствениый пландарды бөдүрерине, беш жылдыктын арткан жылдарында мал ижин там өнжидип жарандырарына керектү айалга төзөөрине ишкүчиге жаткандарды көдүрери жанынан жаан иштер өткүргилейт.

Ашты көптөдө өскүрүп жуунадарынын учурын жарт билип, областьтын колхозторы ла совхозторы бы жылгы жылда аш үрендеген кыраларын 530 гектарга элбеделе, 88880 тонна аш жуунадып аларын пландап турулар.

Же ашты көптөдөри жагыс ла кыраларды элбеткенинен камаанду эмес, аштын түжүминен ле оны бир де жылыйту жогынан жуунадып алганынан база камаанду.

Областьтын кезик хозяйстволорында комбайндар, аш кургадар ла арутаар жазалдар жедишпей турганы, комбайндарды жыгылган ашты жуунадар жазалдарла жеткилдебегени көп жылыйтуларга экелип жат. Бодоштырып чотогонула, 1972 жылда областьта бу шылтактан улам аштын бастыра түжүминин 10 проценти колго кирбей, жылыйып калган. Онойдордо, ашты, анчадала жыгылган ашты, жылыйту жогынан жуунадарын жеткилдегени бистинг областьтын хозяйстволорында ашты көптөдөр жаан учурлу резервтердинг бирүзи болуп жат.

Областьтын райондорын аш жуунадар комбайнла жеткилдегенин көргөндө, кезик райондор ло хозяйстволор үрендеген ажын кыска эйдинг туркунына жуунадарга канча кире кандый механизмдер керектүзин норма лап чокумдабаганы, оной улам андый механизмдерди ас жакыдып турганы жарталат. Темдектезе, кажы ла рай-

оннын ла хозяйствонунг јеринин ле ай-күннинг аңылу айалгазын ајаруга алып кӱргӱндӱ, бистинг областъта ашты тӱрген јуунадып аларга 116 комбайн једишпей јат.

Ашты јылыјту јогынанг јуунадып алары аш јуунадар техника ишке белен болгонынан, онынг ремонты јакшы ӱткӱнинен, оны артыкту частьтарла јеткилдегенинен база камаанду. Областьта дезе бу суракка јаан ајару эдилбей јат. Темдектезе, 1973 ј. 1 августына областтынг колхозторында ла совхозторында комбайндардын јӱк ле 65 проценти ишке белен болгон, арткандары дезе ремонтотып турган эмезе ремонт сакып турган.

Аш јуунадышка техниканы ченемел кӱргӱзер Горно-Алтайский јуртхозяйствонный станция јакшы белетеп алган: ондо бар 21 комбайннынг јирмези ишке белен. Бу иш Шабалин аймакта база јакшы ӱдӱп јат деп айдар керек: совхозтордогы 53 комбайннынг тӱртӱн тогузы ишке белен.

Ондой, Турачак, Кан-Оозы аймактарда аш јуунадар техниканы ишке белетеери уян тӱзӱлгӱн. «Сельхозтехниканын» Горно-Алтайский областной биригӱзининг мастерскойлары дезе ремонт ӱткӱреринде колхозторго ло совхозторго эмеш те болуш јетирген кирези јок.

Аш јуунадар ишти јакшы ӱткӱреринде транспорттынг учуры јаан. Онынг учун кажы ла хозяйстводо аш тартарга канча кире кандый транспорт керек болуп турганын јакшы чотоп алала, оны канча ла кире тузалу эдил иштедерин тӱзӱӱр керек.

Алдындагы јылдарда туураартынанг келген ле хозяйствонунг бойыннынг транспортты аш јуунадар агрегаттар сайын берип салатан. Кӱп учуралдарда машиналар бункердинг толорын сакып, калас туруп калатан, эмезе бункери толгон комбайн машинаны сакып, туруп калатан.

Быјылгы јылда аш јуунадарында транспортты тузаланарын ононг башка эдер деген шӱӱлте бар: комбайн-

дарды бириктире иштедер, олардын ажын десе транспортный бригада тартар. Бу бригаданын кажы ла машиназы, комбайннын сигналын укса ла, онын ажын уруп аларга барар. Ишти мынайда тюзөгони ашты комбайннан ала токко жетире узук жок тартар арга берер. Ишти мынайда тюзогондо, комбайндар ла машиналар аш жуунадар-транспортный бригадага биригип жат. Мындый бригаданын машиналары калас качан да турбай, коп аш тартар аргалу. Јангыс ла кыранын ыраагын-жуугын аяруга алып, бригадага жеткил автомашина берер керек.

Аш жуунадар комбайннын ижи оларды технический жанынан жеткилдеерин тюзогонинен: ремонт канайда отконинен, комбайнерлердин кичеemelinen камаанду. Технический жеткилдешти чике тюзогони сынык-бычыктан улам комбайндардын туружын астадып, аш жуунадар ишти турген ле жылыту жогынан откurer арга берет.

Кезик хозяйстволордо технический жеткилдешке ағылу мастер-наладчик тургусканы јаан туза берип жат. Технический жеткилдешти јаны эп-сумеле тюзогонинен улам артык частытарды бир комбайнга жылына чыгымдайтаны 1,6 катапка астаган.

Аштын тужумин жуунадарына белетениш баштала берген, бу кундерде комбайндарды технический жанынан канайда жеткилдеерин бастыра жанынан шууп, сырагай тузалу деген эп-аргалар тюзoor керек. Технический жеткилдеш откurerтен пункттарда турген сынып урелгедий детальдарды артыгынча белетеп алар керек.

Аш жуунадарында туружып турган кажы ла комбайнга мындый немелер артыктап белетеп алар керек: шатун — 1, сегменттер — 10, кезип турган аппараттын «сабарлары» — 5, «буттар» — 1, вариаторс кайыш — 1, он ло сол лопастьтар — 3, тырмууштар — 6, агаш полуподшипниктер — 10, 15,875 илјирме — 20 звено, 19,03 илјирме — 20 звено, болттор, шплинттер, заклептор — 1 кг, јарыдар лампочкалар — 2.

Дербойындагы партийный, советский, профсоюзный, комсомольский органдардын ла колхозтордын ла совхозтордын башкараачылары ла специалисттери аш жуунадарына јакшы белетенип алала, кыска ойдин туркунына бастыра ашты јалыйту јогынан жуунадып аларын јеткилдеер учурлу.

Т. НЕМЧАНИНОВ.

АЗЫРАЛ БЕЛЕТЕЕЧИЛЕР ОРТОДО МАССОВО-ПОЛИТИЧЕСКИЙ ИШ

Шабалин аймактын хозяйстволоры келер кышка 399800 ц элэн, 92000 т сенаж, 77710 т силос белетеп алар учурлу. Общественный малга азырал белетеер ишти аймактын ончо хозяйстволоры июль айдын баштапкы онкүндүгинде баштагандар.

Тургуза өйдө аймактын хозяйстволорында 119 звено иштеп жат, олардын жириме жетизи толо механизированный, он алтызы кезектей механизированный.

Азырал белетеечилердин ортодо элбек социалистический мөрөй тсзөлгөн. Өлөң ижинин итогтары звенодо күнүн сайын, фермада — 5 күннин бажында, совхозто ло аймак ичинде — 7 күннин бажында көрүлөт. Мөрөйдин итогтарын көрөр сйди кыскартканы, бистин санаабысла болзо, азырал белетеер иш кайда жылбай турганын түргөн билип, сондоп турган хозяйствого, фермага, звеного бойынын өйинде болуш жетирер, иштин чындыйын ла тсзөмөлин жарандырар арга берет.

Азырал белетееринде озочыл звеного хозяйствонун кызыл вымпели, озочыл фермага Кызыл мааны ла ого үзеери оларго совхозтын акчала сый берилет. Азырал белетееринде озочыл совхозко аймактын улалып жүрер Кызыл маанызы берилет. Бу күндөрдө Эжегандагы совхоз (директоры В. П. Уланкин, парткомнын качызы В. С. Ялатов) азырал белетеери жанынан баштапкы жерде туруп, улалып жүрер Кызыл мааныны тудуп жат.

Азырал белетеечилердин ортозында массово-политический иш өткүрери — жаан учурлу ла каруулу керек. Онын учун партиянын райкомы ла парткомдор лекторлордын, политинформаторлордын ла агитаторлордын ижине жаан ажару эткилейт. Азырал белетееринде иштеп турган улус ортодо жүстен ажыра лектор, 92 политинфор-

матор, 307 агитатор иштеп јат. Эрчимдү иштеп турган политинформаторлордын тоозында Эјегандагы школдын үредүчизи Н. М. Антонова, Эликманардагы совхозтын плановик-экономизи И. К. Канышин, Чаргыдагы совхозтын зоотехниги Н. И. Власенко Шабалиндагы совхозтын ветврачы К. С. Затеев. Библиотекарь Р. М. Штанаква, ишмекчи Л. И. Дьяконова, культишчи Л. Р. Илакова, зоотехник Түнтешева А. Т. јаан агитационный иш өткүргилейт. Азырал белетеечилерге лекцияларды В. В. Жарикова, Р. С. Желоднова, М. И. Нуштайкин ле өскө дө лекторлор кычыргылайт.

Совхозтордын парткомдоры политинформаторлорго, агитаторлорго ло лекторлорго болуш эдип, белетелген азыралдын сводказын, озочылдардын ла сондоп тургандардын ады-јолын јаантайын айдып бергилейт.

Азырал белетеечилердин ортозында массово-политический ле культурно-просветительный иш өткүрзин ле јербойындагы агитколлективтерге болуш јетирзин деп, аймакта 6 агитбригада төзөлгөн. Аймактын төс јуртында культуранын, садунын, медицинанын, быткомбинаттын ишчилеринен төзөлгөн комплексный агиткультбригада бастыра совхозтор ло фермалар сайын јоруктап, элбек иш өткүрет.

Партиянын райкомынын бюросы бу јуукта «Азырал белетеер иште социалистический мөрөйди Эликманардагы совхозтын парткомы канайда башкарып турганы» деп суракты кјөргөн. Эликманардагы совхозто азырал белетеер өйдө социалистический мөрөйди төзөөринде көп једикпестер бары темдектелген. Једикпестер јангыс ла мөрөйди төзөөринде эмес, је өлөнг ижиндеги ишмекчилер ортодо массово-политический ишти де өткүреринде бар болгоны јарталган. Парткомнын качызы нөк. А. Е. Фефелов ло ишмекчи комитеттин председатели нөк. М. К. Килин бу ишти башкарбагандары учун олорпо партийный кату кезедү эдилген.

Азырал белетеп тургандардын ортозында массово-политический иште ле социалистический мөрэйді төзөүринде једикпестер Шабалиндагы да совхозто бар. Онын учун партиянын райкомынын бюросы аймактагы идеологический ишле колбулу ишчилердин ајарузын бу эки совхозто ишти кезем јарандырарына ууландырған.

Өлөн ижиндеги улусты культурный ла бытовой јанынан јеткилдеерине ајару база эдилет. Тургуза өйдө звенолор сайын 7 автолавка, атту јоруктаар 8 садучы јүрүп, оларго керектү немелерди садып турулар, 32 медицинский ишчи јаландардагы культстандарга јүрүп, медицинский болуш јетирет.

Јайгы өйдө азырал белетеп аларына бастыра арғаларды тuzаланар керек. Онын учун албаты ортодо өткүрилген идеологический иш малга арбынду азырал белетеп аларына јаан јөмөлтө эдер учурлу. Бистин өткүрип турган ижисте једикпестер јок деп ајдарга болбос. Је андый да болзо, аймактын идеологический ишчилеринин өткүрип турган ас эмес ижи азырал белетеерине јаан јөмөлтө эдер деп иженип турубис.

А. АЙМАНОВ.

АЗЫРАЛ БЕЛЕТЕЕРИНЕ — ПАРТИЙНЫЙ БАШКАРТУ

«Азырал белетеерин бойынын ойинде өткүрери янынан иштер керегинде ле 1973—1974 жылдарда колхозтордо ло совхозтордо мал кыштадарына белетенери керегинде» КПСС-тинг Төс Комитедининг ле СССР-динг Министрлерининг Соедининг тургускан јөбинде мал ижин ононг ары өскүрер ле јарандырар, онын азырал ла техника келтейинен төзөлгөзин тындыдар чокум программа темдектелген.

Јурт јердин ишчилери ол программаны јүрүмге өткүрерге кичеенип, ойин де, күчин де кысканбай иштеп турулар.

Бу жылдын июнь айында Ийиндеги совхозто текши партийный јуун болгон. Азыралды хозяйствонын бойында јеткилинче белетеерине једип албаганча, мал ижининг продукциязын там ла көптөдө эдер арга јок деп, јуунда турушкан көп улус айткан. Олор калганчы жылдарда азырал тын-тоозы көптөп турган малга једишпей барганын темдектегендер. Чокумдап айтса, бу бешјылдыктын эки јылында, 1970 жылдагызына көрө, хозяйстводо малдын тын-тоозы 1, 2 процентке көптөгөн, азырал эдери дезе 19,7 процентке астап калган.

Андый айалганын шылтагын илезине чыгарып, коммунисттер совхозтын партийный комитедине ле башкараачыларына бир канча јаан некелтелер эткилеген. Общественный малга азырал белетеер пландарын кажы ла отделение быжу бүдүрерине совхозтын ишчилерин ууландырар төзөмөлдү ле массово-политический иш једикпестү өткүрилгени керегинде јуунда база айдылган.

Азырал белетеер сурактын јаан учурын билип, мал ижинде иштеп турган коммунисттер ончо малчыларды азырал белетееринде эрчимдү турушсын деп кычырды-

лар. Темдектезе, старший койчы коммунист Чакпыртов Адис жуунда куучын айдып, бойынын нокорлорин торол совхозыска 50 центнерден олон белетеп берелдер деп кычырган. Бу ойдо азырал белетееринде койчылардын коп сабазы якшы иштейт. Олордын ортозынан анчадала КПСС-тин члендерин — К. А. Екашевити, Ф. Ч. Малчиевити ле ошон до оксолорин темдектеерге жараар.

Коммунисттердин жууны парткомнын аңылу ажарузын азырал белетееринде партийный башкартуны тындыдарына, хозяйстводо азыралдар жеткил болорын тозоор сурактар аайынча жербойындагы, анайда ок ор турган, органдардын жоптори канайда будуп турганын кату шинжулеерине ууландырган. Бу амадуларга жедерге болуп цеховой партийный организациялар коммунисттерди иштин эн каруулу участокторына костоп тургузары жанынан жаан иш откургилеген. Эмди партиянын 94 членинен 32 кижиле ВЛКСМ-нин 45 члени — олон ижинде. Азырал белетеер 16 звенодо 14 партийный ла партийно-комсомольский группа тозолгон ло жоптолгон. Ончо звенолордо агитаторлор бар. Партком кажы ла отделениеге партийный комитеттин членин ле совхозтын тос специализин бектештирип койгон. Якшы ижин партгруппатор Я. Ч. Сыев, Е. Ч. Бабаев, Н. А. Адатов коргузип турулар.

Олон ижил башталар алдында совхозтын партийный комитединин жоби аайынча бастыра отделениелерде коллективтердин жуундары откурилген. Ол жуундарда ончо ишчилерге азырал белетеечилер ортодогы социалистический моройдин ээжилери, иштин нормалары ла азырал белетееринде будурген иш учун канчаны толотони, онкундуктердин якылталары айдылган, анайда ок отделениелер ортодогы соцморой керегинде договорлор жоптолгон.

Лодродогы отделениенин ишчилери бойынын жуунында соцморойдин баштаачылары болорго турганын ай-

дып, совхозтын азырал белетеечилерин социалистический молжуларын бүдүрзин ле ажыра бүдүрзин деп кычыргандар. Олор бойлоры 4760 центнер өлөң лө 1000 центнер сенаж белетеерге молжонгон.

Коллективтердин жуундарында иштин ветерандары, пенсионерлер куучын айдып, совхозтын парткомын ла дирекциязын арга-күчис жеткенче азырал белетеер пландарды бүдүрерине бойыстын жөмөлтөбисти жетирерис деп бүдүндирген. Олор бойынын сөзин ак-чек бүдүредилер. Темдектезе, пенсионерлер Кураганова Татьяна Кулановна, Буксуева Байбый, Егорова Манка ла оноң до өскөлөри азырал белетееринде эрчимдү туружып турулар. Алтан үч жашту пенсионер КПСС-тин члени И. П. Бабыков де-зе витаминдү жакшынак өлөңди күнүн ле 3—4 центнерден белетеп турат.

Совхозтын парткомынын ла дирекциязынын ижин жүрөр тушта олордон камааны жок шылтактарды — жүт-жулакайды ла оноң до өскөзин шүүлтеге алар керек, же бу ок өйдө азырал белетееринде олордон до улам табылып турган жаан једикпестерди ајарбаска — болбос. «Ар-бүткен ар-бүткенле, иш ишле, арјанынан келген түбек-чакла тартыжар эн артык арга — ол хозяйствоны башкарарынын бийик культуразы, эрчимдү ле турумкай иш» — деп, КПСС-тин Төс Комитединин Генеральный качызы Л. И. Брежнев айткан.

Бу сөстөрлө башкарынып, совхозтын парткомы өлөң ижининг баштапкы ла күндериненг ала улусла иштеерине аңылу ајарузын жетирип туру. Хозяйствонын алдында турган задачаны — 21500 центнер өлөң, 7000 центнер сенаж эдер жакылтаны бүдүрерине совхозтын коллективин көдүрер деп, парткомдо азырал белетеечилердин ортозында өткүретен массово-политический иштин планы тургузылган. Ол ишти өткүрерине 8 политинформатор лө 30 агитатор јөптөлгөн.

Политинформаторлор — совхозтын главный агроно-

мы Н. Ш. Тижин, жеткер жок болорын жеткилдеер техника аайынча инженер Е. М. Аткунов, агитаторлор М. М. Сойтошев, Н. Байдин де онон до өскөлөри бойларынын куучын-беседаларын жылбүлү эдерге кичеенип, азырал белетеечилердин керектери кандый өдүп, кем жакшы иштеп, кем озолоп, кем сондоп турганын куучындайдылар. Олор партийный сөсти, кажы ла кычыруны жедимге жеткендердин жозогыла жөмсөп, сондоп тургандарга жөп-сүмезиле болужып, кичеенбестерди албаты-жон бойы бурулаарын төзөп турадылар.

Совхозто ағылу аяру социалистический мөрөйдө өткүрерине, онын итогторын көрөрине ле жарлаарына жетирилип жат. Мөрөйдө ээжилери аайынча совхозтын парткомынын ла дирекциязынын улалып жүрер Кызыл маанызы жөптөлгөн. Озочыл звеного, азырал белетеечиге вымпел берилет. Хозяйствонун төс журтында озочыл отделениеге учурлай, отделениелерде дезе озочыл звеного, өлөң чабаачыга, обою салаачыга ла онон до өскө озочылдарга учурлай флаг көдүргилеп жат.

Темдектеп айтса, июль айдын баштапкы ла экинчи онкүндүгинин көргүзүлери аайынча совхозтын төс журтында кызыл флаг Јодродогы отделениенин ишчилерине учурлай көдүрилген (отделение управляющийи КПСС-тин члени М. С. Манатаев, партийный организациянын качызы Л. И. Хабарова). Олор баштапкы онкүндүкте жакылта аайынча 400 центнер өлөң ордына, 405 центнер, экинчи онкүндүкте 950 центнер ордына 956 центнер өлөң белетеген. Бу отделениеге улалып жүрер Кызыл мааны ла 50 салковой акчала сый берилген.

Совхозтын ончо отделениелеринде социалистический мөрөйдө итогторын, азырал белетеечилердин ижи-тожын жарлап турган бюллетеньдер, жуучыл листоктор, «жалкындар» чыгып турат. Олордо эн артык азырал белетеечилердин, темдектезе, Апиева Шатранын, Яманов Аркадий Бединовичтин, Мендешева Торойдын, Тайлошев Иваннын ла онон до өскөлөринин ады-жолы жарлалат.

Совхозтын партийный комитеди улус күнине бүдүргөн ижин—канча кире өлсн чапканын, жууганын, сскө отделиелерде, звенолордо керектер кандый өдүп турганын билип турзын деп кичеенип јат.

Јуучыл листоктор, «јалкындар» ла сатирический газеттер чыгарарында культураның учреждениелеринин ишчилери эрчимдү туружып јадылар. Бастыра отделиелердеги лозунгтарды, плакаттарды олор бичигилеген. Анчадала јакшы иштеп тургандардын ортозынан Јодродогы клубтын заведующийин Можоева Галинаны ла Кичү-Ийиндеги клубтын заведующийин Апитова Ларисаны темдектеер керек. Олор звенолордо куучын-беседалар өткүрип, азырал белетееринде бойлоры эрчимдү туружадылар.

Культураның Ондойдогы Туразының агитбригадазаның члендери керепинде јылу сөс айтпаска болбос. Литвинсов Николай Ивановичке баштаткан бу коллектив Ийиндеги совхозко келеле, бойының концерт-ойындарын азырал белетеп турган ончо звенолорго көргүскен.

«Станоктордын јанында эмезе јалаңда, малдын фермазында, научный шинжүлер өткүрер институтта эмезе албаты-јонды не ле немеле јеткилдееринде иштеп турган улус керегин акту јүрегинен, акту күүннен бүдүрбезе, эн јакшы пландар да бүтпей калар» — деп, Л. И. Брежнев СССР-дин беженјылдыгына учурлалган торжественный заседаниеде айткан. Бу сөстөрдү Ийиндеги совхозтын парткомы, цеховой партийный организациялары бойының ижинин төзөлгөзи эдип алган.

П. ЮДАКОВ.

СТЕННОЙ ПЕЧАТЬТЫҢ ТООМЈЫЗЫН БИЙИКТЕДЕР

Партиянын XIII съезди стенной печатьтын учурын бийик баалап, оны «калык-юнго салтар јетиретен орудие ле эл-юннын эрчимин чокумдайган эп-арга» деп адаган. Стенной печать калык-юннын күүн-табын тазыктырып, оларды резервтер таап тuzаланарына, чебер ле кымакай болорына, иштин арбынын бийиктедери учун тартыжарына ла дисциплинаны тыгыдарына кәдүрет. Социалистический мсрөйдди тззөоринде ле элбеде өткүреринде, эн артык ишчилердин једимдерин ле ченемелин чокум јартаарында стенной газеттердин, боевой листоктордын ла «молниялардын» учуры сүрекей јаан. Стенной печатьтын салтарынын ла тоомјызынын кеми онын ижинен, ол јурттын, хозяйствонын, коллективтин ижин ле јүрүмин канча кирези чокум ла бойынын эйинде көргүзип турганынан, улусты сонуркаткадый сурактарга канча кирези јарт ла чике каруу берип турганынан камаанду болуп јат.

Стенной газет, боевой листок ло «молния» учуралдан учуралга ла чыгып, улустын, коллективтин ижин ле јүрүмин, једимдерди ле једикпестерди чокум көргүспей турган болзо, олардын тоомјызы да јабыс болор.

Стенной печатьтын бүдүмдеринин ортозында улам ла сайын чыгып турган боевой листоктордын ла «молниялардын» учуры јаан. Олор предприятиеде, колхозто, совхозто ло олардын бөлүктеринде улам сайын чыгып, коллективте болгон керекти тургузала чокум, јарт көргүзип тура, улусты јакшы једимдерге јөмөшсин, оларды элбетсин, једикпестерди ле јаман керектерди јоголтсын деп кычырадылар.

Партиянын Кан-Оозындагы райкомы аймакта стен-

ной печатьтын ижин жарандырарына ажару эдип, быжыл май айда бастыра стенгазеттердин редакторларынын семинарын өткүргөн. Анда аймактын колхозторынын ла совхозторынын, бастыра улузынын алдында турган за-дачаларла колбой стеной печатьтын бүдүретен ижи ле төс ууламжызы керепинде элбек куучын өткөн.

Стенгазеттер, боевой листоктор ло «молниялар» ай-мактын бастыра хозяйстволорында, предприятиелерде ле учреждениелерде чыгып жат. Кырлыктагы совхозто стенгазет, комсомольский прожектордын листогы улам сайын чыгат, боевой листоктор дезе койчылардын турлуларында да чыгарылат. Кой кайчылап турган эй-дө бу иштин једимдери ле једикпестери күнүн сайын чыгып турган «Бүгүн кем озолойт» деп листокто көргүзилген. Мында стеной печать јакшы једимдерле коштой једикпестерди, јаман кылык-тарды илезине чыгарарына ла кезем критика-лаарына ажару эдет. Бу јанынан комсомольский прожек-тордын сатирический листогы анчадала эрчимдү туру-жат. Онын быжыл чыккан 23 номеринде јалкулар, ишке чыкпай тургандар, аракызактар ла онон до өскө ксп ја-ман кылыктарлу улус кезем критикалаткан.

Андый ок сатирический газеттер Јабагандагы совхозто, «Путь Ильича» ла Партиянын XXI съездинин адыла адалган колхозтордо ло өскө дө јерлерде улам сайын чыгып, иште ле јүрүмде бар једикпестерди јоголторы учун эрчимдү тартышкылайт.

Быжыл аймакта андый листоктордын 82 номери чык-кан. Олор көп једикпестерди ле јастыра кылыктарды бой-ынын ойинде түзедерине јаан јөмөлтөзин јетиргендер.

Аймакта, стенгазеттерден башка, «Бүгүн кем озо-лойт», «Көп сүт учун», «Иштин магы» ла онон до өскө адалган листоктор чыгарылат. Темдектезе, Талицадагы совхозтын Владимировкадагы фермазынын уй саачыла-рынын бригадазында недеде сайын чыгып турган листок

кажы ла ишчинин 7 күннин туркунына једип алган једимдерин көргүзип, социалистический мөрөй канайда одуп турганын јаантайын ајаруда тудар арга берет.

«Путь Ильича» колхозто чыгып турган световой газет бу хозяйствоснын улүзынын ижинин ле јүрүминин бастыра једимдерин ле једикпестерин көргүзет. Бу световой газетти јурттын активизи, библиотеканын заведующийи нөк. Антюфьева П. А. башкарып чыгарат.

Партиянын XXI съездинин адыла адалган колхозтын стеной печадинин редакторы јурттагы Культура-нын туразынын директоры нөк. Яграшева З. И. стенога зеттин ле боевой листоктордын калык-јонго јетирип турган салтарын тыгыдарына ла тоомјызын бийиктедерине кичеенет. Ол бу ишти колхозтын партийный организация-зына баштадып, комсомольский ле профсоюзный организацияларла јуук колбулу өткүрет.

«Путь к коммунизму» колхозто бу ла јуук јылдарда сүт саап алары ла оны государствого садары јанынан иште көп једикпестер болгон. Қалганчы өйлөрдө колхозтын стеной печати јербойындагы партийный организацияга баштадып (качызы нөк. Фирсов В. С.), бу ишти јарандырарына ууландырган јаан иш өткүрген. Эмди бу колхоз мал ижи јанынан, анчадала сүт саап алары ла оны государствого садары јанынан пландарын јенүлү бүдүрип, аймакта ла областьта социалистический мөрөйдин озочылдарынын бирүзи боло берген.

Бу једимдерде стеной печатьтын кожолтазы база бар деп айтса, јастыра болбос.

И. АРГОКОВА.

КОРГУЗУЛУ АГИТАЦИЯНЫН КӨРҮЗИ АЛДЫНДА

Коммунистический партийный агитациянын жаан учурлу аргаларынын бирүзи көргүзүлү агитация болуп жат. Ол бойынын кееркеде жазалган бүдүмиле, кыскарта, чокум жарт айткан сөзиле, күнүн сайын сырагай элбек калык-жоннын ортозында турганыла улустын санаа-шүүлтезине жаан салтарын жетирип, оларды коммунистический күүн-талту эдип тазыктырарына болужат. Шак онын учун коммунистический партийный агитациянын бу жаан учурлу аргазын күнүн сайын жарандырары ла элбеде тузаланары жербойындагы партийный организациялардын эн каруулу ижинин бирүзи болуп туру.

КПСС-тин Горно-Алтайский обкомынын бюросынын бу жыл башталып турарда жараткан жөби аайынча бистин областьта 1973 жалдын 10-чы февралинен ала 1974 жылдын 10-чы февралине жетире «Общественный производствонун бийик једими учун» деп тема аайынча көргүзүлү агитациянын көрүзи сдүп жат. Бу көрү көргүзүлү агитациянын идейный ла художественный кемин бийиктедерине, онын бастыра кеберлерин жарандырарына, оны жүрүмнин ле иштин тебүзиле тендештире иштеер, јуучыл, чокум ууламјылу эдип аларына учурлалган.

Көрүнүн ээжизинин некелтелери аайынча болзо, көргүзүлү агитация јангыс ла бүдүретен пландарды ла темдектелген амадуларды көргүзер эмес, оларло коштой иштеер өйдин кажы ла минудынын, иштин арбынын бийиктеткенинин кажы ла процентинин баазын, сырьены, күйдүрер немелерди, электроэнергияны чеберлегенинин, общественный малдын тын-тоозын өскүргенинин тузазын, төзөмөл јок ло шалырт болгонынан улам чыккан чыгымдарды, сондоп ло иштин дисциплиназын бузуп турган улусты көргүзер учурлу.

Бу бешјылдыктын пландарын бүдүрерине, кажы ла

ишмекчи эмезе колхозчы бойынын бүдүретен планын, молжуларын чокум билип аларына, кажы ла кижжи бу пландарды ла молжуларды бүдүреринде бойынын јерин ле учурын јарт билип аларын јеткилдеерине анчадала јаан ајару эдер керек.

Кажы ла политический эмезе хозяйственный ишле колбой текши калык-јоннын ортозында элбек политический јартамалду иш өткүрилип, кажы ла андый јаан иш дезе көргүзүлү агитациязы јогынан өтпөй јат. Шак онын учун көргүзүлү агитацияны бойынын өйинде ле чокум политический ле художественный јанынан бийик кеминде јазаарына ла тургузарына амадап, кажы ла партийный организация перспективный план тургузып, оны бүдүрерин башкарар учурлу.

Андыј планда јуртты, колхозты эмезе совхозты, олардын бастыра бөлүктериле катај кееркеде јазаары, кайда, кандый немелер, канча сөйгө тургузатаны темдектелер.

Көргүзүлү агитация бойынын учуры аайынча оосло айдар политический агитацияла, партийный пропагандала, улуска идейный салтар јетиретен өскө дө эп-аргаларла түнгей. Кыскарта айтса, көргүзүлү агитация — ол јураар искусствонун ла јаркынду, јарт сөстин болужыла өткүрилип турган коммунистический партийный агитация болуп јат. Онын ийдези улустын санаа-шүүлтезине јакшы јуруктын ла јаркынду, чокум сөстин болужыла политический салтарын јетирип турганында. Онойып ол бойынын анылу бүдүмиле улустын санаа-шүүлтезине салтарын јетирип, олардын ајарузын партийный организациянын, предприятиянин, колхозтын эмезе совхозтын алдында турган јаан учурлу политический ле хозяйственный задачаларга ууландырып, оларды бүдүрерине кычырат.

Областьта көргүзүлү агитациянын көрүзин өткүрерине темдектелген өйдин баштапкы јарымы өдүп калган,

је андый да болзо бу иште эмдиге јетире једикпестер
көп. Ол једикпестердин кезиги «Алтайдын Чолмоны»
газеттин быјыл 28 июльда чыккан 150-чи номеринин
«Көргүзүлү агитация» деп баштангы статьясында айдыл-
ган. Бу статьяда биздин областьтын бир кезек предприя-
тиелеринде, колхозторунда ла совхозторунда көргүзүлү
агитация уйан болгоны ла жүрүмнин ле иштин тебүзинен
сондоп турганы темдектелген. Кызыл-Өзөктөги, Шебалин-
деги ле Чаргыдагы совхозтордын парткомдоры ферма-
ларда ла хозяйстволордын тӱс журттарында көргүзүлү
агитацияны жарандыраарына, онын учурын ла тоомјызын
кӱдүрерине ајару јетирбей тургандары керегинде чын
критикалаткандар.

Кӱргүзүлү агитацияны ӱнгүдетени, онын салтарын
тынгыдатаны, учурын ла тоомјызын бийиктедетени башта-
мы партийный организациялардын каруулу иштеринин
бирүзи болгоны текши јарт. Онын учун бу арткан ӱйдин
туркунына бар једикпестерди јоголтып, көргүзүлү аги-
тацияны кезем жарандыраарына јаан ајару эдер керек.

Областьта ла крайда ӱдӱтӱн кӱрү-выставкаларга
ийетен материалдарды эмди белетеер керек. Ол кӱрүлӱ-
ге ийетен немелер мындый: көргүзүлү агитациянын эн
јакшы јазалган немелерин көргүзип турган фотоальбом,
стендтер эмезе олардын бӱлүктери, көргүзүлү аги-
тацияны көргүзип турган фотојуруктарды ла эскизтерди јуу-
ган планшеттер, общественный тураларды (библиотека-
ларды, клубтарды, малчылардын тураларын, кызыл то-
луктарды ла ӱскӱлӱрин де) декоративно-художественный
јазаганын көргүзип турган макеттер, озочыл ченемелди
таркадарына ууландырган листовкалар, бюллетеньдер.

Фотојуруктардын кеми 18x24 сантиметрден кичинек
болбос учурлу. Кажы ла јуруктын, фотографиянын, пла-
каттын, эскизтин, макеттин адын, учурын, турган јерин,
кемин, кандый материалдардан ӱткенин јартап турган
бичик болор учурлу.

Көргүзүлү агитациянын областта ла крайда өткүрилген выставка-көрсүзи бир канча агылу бөлүктөргө бө-динер. Олордын тоозында мындай бөлүктөр болор: «Мөр-рөйгө — элбек жол», «Жыл — каруулу, иш — мергендү!», «Бүгүн озочылдын жедими — эртен бастыра коллектив-тин», «Критика жаманды жоголтсын», «Беш жылдыктын рубежтерине жедерге амадап тура, иштеер минуттарды чеберле!», «Мергендүчинин беш жылдыгы», «Научно-тех-нический прогресс жүрүмдө», «Иштин арбынын бийиктеде-ри ле эдимдердин чындыгы», «Ичбойындагы резервтерди тузаланары», «Чебер ле кымакай болоры учун» Оной-дордо көрүгө белетенери тужунда бу бөлүктөрдү ажаруга алып, олорго келиштире материалдар белетеерин тургу-зала баштаар керек. Мынызы жербойындагы партийный организациялардын каруулу кереги болуп жат.

А. САБАШКИН.

АГАШТЫ ЧЕБЕР ТУЗАЛАНАР

Ар-бүткенди корулап, онын байлыгын коротпой, там жарандырары ла ксптөдөри — СССР-де коммунизмди төзсөр пропрамманын жаан учурлу бөлүги болуп јат.

КПСС-тин XXIV съездинин јөптөринде ле СССР-дин Верховный Совединин «Ар-бүткенди корыгырын тыгыдары ла ар-бүткеннин байлыгын тузаланарын жарандырары керегинде» јсбинде агаш ижинин ишчилеринин алдына каруулу задачалар тургузылган.

Бистин областьтын экономикасында агаш иштеер ле агаш өскүрер промышленность жаан учурлу болуп јат. Ол мындагы эдип чыгарар валовой продукциянын 17 процентин берип јат. Туулу Алтайда агаш көп, онын өскөн јеринин элбегин 3,5 млн. гектарга једет, андагы агаштын арбыны 400 млн кубометрге једип јат, онызы Алтайский крайдын бастыра агажынын 80 проценти болот. Туулу Алтайда өзүп турган агаштардын жаан тузалузы — мөш агаш. Эмди агашпромхозтордын, агашкомбинаттардын көп сабазы мөш агашту јерде иштегилеп, мөш агаштын байлыгын канча ла кире элбеде тузаланар иштер пландап турулар. Мөштин јулугын јууры, онон јойгоннын сарјузын эдери башталган. Бу предприятиелер государство эм эдетен сырье, мөт, алу табыштырып јадылар. Мөштин кузугын белетеп табыштырары јылдын там көптөп туру.

Туулу Алтайда јылдын ла 1 млн кубометрге јуук агаш белетелип, орооннын ла областьтын стройкаларына барып јат.

Калганчы јылдарда агашпромхозтордын ла агашкомбинаттардын көп сабазынын материально-технический базазы тыгып, ишчилеринин культурно-бытовой айалгалары јаранып јат. Эмди агаш ижинде Т-100 деп танмалу, сүрекей ийде-күчтү тракторлор, П-19А, П-2 деп тан-

малу агаш коштоор, МАЗ ла КРАЗ деп танмалу агаш тартар ла оной до өскө көп машиналар иштеп јат. Агаш ижинде турган ишчилер јаткан Бийка, Каракокша, Иогач, Устүги Бийка деп јурттарда бойлорында клуб, магазиндер, школдор, библиотекалар бар, албатынын јадын-јүрүмине телевизор, газ там элбеде кирип јат.

Областынын агаш өскүрер ле агаш белетеер предприятиелеринин көбизи беш жылдыктын баштапкы эки жылынын планын бүдүрип салган. Анчадала Чамалдагы агашкомбинаттын, Каракокшадагы агашпромхозтын, Ондойдогы агашхозтын коллективтери јаан јенүлерге јединип алган. Агаштан эдимдер јазаар предприятиелерден планын јакшы бүдүрип турган мебель эдер Горно-Алтайский фабриканы темдектеер керек.

Агашпромхозтордо, агашкомбинаттарда ла агашхозтордо албаты тuzаланар товарларды эдип чыгарары элбеп јат. Темдектезе, 1972 јалда андый товарларды 1,3 млн салковойго эдип чыгаргандар. Олордын көбизин агаштын таштанчызынан эдип јадылар. Горно-Алтайсктагы ченемел көргүзөр агашкомбинаттын ла Турачактагы агашпромхозтын эткен сувенирлери јаныс та Алтайский крайда эмес, је анайда ок орооннын өскө дө јерлеринде тын сурулу болуп јат.

Областынын агашпромхозторы ла агашхозторы, агаш белетееринен башка жылдын сайын 3 мун гектар јерге шыдар агаш отургузып јадылар. Областынын төс городын курчап турган карагайдын јажыл курчузынын элбеге 615 гектарга једет. Јылу јерде өзөр дуб агашты бистин јерде отургузып өскүрери там элбеп јат, оны отургускан јер эмди ондор гектарга једип јат.

Агаш иштеер предприятиелерде јакшы ижиле мактадып, ады чыккан улустын тоозы жылдын јылга көптөп јат. Андыйлардын тоозында Лебедь суула агаш агызар участоктын начальниги Лениннин орденинин кавалери И. Р. Каширский, Горно-Алтайский ченемел көргүзөр

агашкомбинаттын агаш белетеер бригадазынын бригадири В. П. Терентьев, Байгольский агашкомбинаттын агаш жарар бригадазынын бригадири Е. И. Резинкин, Кокшинский агашпромкомбинаттын Сары-Кокшодогы лесничествонун лесничийи РСФСР-динг заслуженный агашооку-речизи В. Д. Быстровская, Караторбоктогы агашпромхозтын бульдозеризи Иштин Кызыл Маанызы орденнинг кавалери В. А. Тарзанов ло оног до ооскөлөри.

Агаш ижинде тургандардын Күнине уткуй једип алган јенүүлөр керегинде айдып тура, агаш предприятелердин алдында јетире бүдүрилбеген јаан учурлу задачалар эмди де бар деп айдар керек. 1973 жылдын баштапкы жарымында, айдын-күннин коомой айалгаларынан улам, Турачак аймактын бир канча агашпромхозторынын ижи кезик учуралдарда једикпестү өткөн. Эмди жылдын учына јетире олар ол тутактарын јоголтып, жылдык пландарын јенүлү бүдүрип койорго бастыра бар арга-күчин салып иштеер учурлу. Манжероктогы ла Горно-Алтайсктагы мебель эдер фабрикаларды элбедип јазайтан строительный иштерди божодорын түргендедер керек. Агаштан албаты тудунар-кабынар эдимдер јазаар предприятелерге не-немелер эдерин оног ары элбедер ле јарандырар керек.

Агаш предприятелердин ишчилери КПСС-тин XXIV съездинин јөптөрүн јадын-јүрүмде ак-чек бүдүрип, агашту јерлердин продуктивносун там бийиктедип, оног көп продукция аларына күјүренип, бастыра арга-күчин, билгинин салып иштеер учурлу.

А. ЖАРИКОВ.

**АЗИЯДА ЖЕТКЕР ЖОК БОЛОРЫН
ӨМӨ-ЖӨМӨЛӨ ЖЕТКИЛДЕЕР СУРАКТАР
КЕРЕГИНДЕ**

КПСС--тин XXIV съездинин, партиянын Төс Коми-тединин пленумдарынын чыгарган жөптөринде Азияда жеткер жок болорын өмө-жөмөлө жеткилдеерин төзөөрине жаан учур берилет.

Азияда 2 миллиард кижи журтап жат. Ол талайла жүрер эн учурлу жолдордын белтири. Мында национально-жайымданаачы тартыжу тыгып жат. Азиянын кезик жерлерин бийлеери учун США, Кытай, Япония тартыжып жат. Англия ла Франция анда бойынын салтарын корулап аларга албаданып жат. Азиянын бастыра түндүк бөлүги Советский Союзтын жерине кирет.

Азияда улам ла военный чагыштырулар табылып турат. 1950 жылда Американский олжочылардын табарузынан улам Кореяда жуу жалбырап чыккан. Американский империалисттер баштаган экинчи жуу Вьетнам Демократический Республиканы жоголтор амадулу белгон, же карын, ол эмди токтодылган.

Азиянын база бир учында — Жуук Күнчыгыш. 1956 жылда мында Египетке удурлаштыра, онын кийинде Сирияга ла Ливанга удурлаштыра жуу-жепселдү табару өткүрилген. 1967 жылдын июль айында араб госуударстволорго Израиль табарган.

Индостанский субконтинентте Индия ла Пакистан ортодо жуу-чак башталып туруп токтогон. Пакистанды США ла Кытай жөмөгөндөр.

Азияда база бир агрессивный ийде табылган — кыдат национализм. Кытай бар грандарды жарадарынан мойноп турганы 60-чы жылдардын ортозында жарт боло

берген. Кыдат башкараачылардын јер блаажып турганы солун неме эмес.

1954 жылда олар Монголиядан бүдүн јарым миллион квадратный километр јер некеген. 1956 жылда Бирмадан 70 мун кв. километр, 1959 жылда Индиядан 130 мун кв. километр, 1964 жылда Советский Союзтан бүдүн јарым млн. кв. километр јер некегендер. Текши алгажын, 20 жылдын туркунына Китайдын некелтелери өскө госуларстволордын 3 млн. кв. километр јерине јайылган. Онызы Китайдын јеринин үчинчи үлүзи кире эмезе Индиянын ла Бангладештин јаба алган јери кире болуп јат.

Азиядагы айалганы ајаруга алып, Азияда јеткер јок болорын јеткилдеери керегинде шүүлтени Советский Союз-1969 жылда коммунистический ле ишмекчи партиялардын јуунында нөкөр Л. И. Брежневтин докладында тургускан. Онын кийинде бу сурак профсоюзтардын XV съездинде нөк. Брежневтин куучынында такып көдүрилген.

Азияда јеткер јок болорын өмө-јөмөлө јеткилдеер деген шүүлте бүткедийин Европанын ченемели көргүзет. Је советский шүүлтеге удурлажа Китай туруп чыккан. Китайдын премьер-министри Чжоу Энь-лай «Советский Союз Китайды курчуга аларга јат» деп угускан. Китай јеткер јок болоры керегинде сурактар аайынча азиатский конференциянын тег праволу члени болор аргалу деп јартап та бергенин ол керекке албаган.

Јеткер јок болорын өмө-јөмөлө јеткилдеери керегинде советский шүүлтени Азиядагы өскө госуларстволор канайда көрүп турулар?

Олар СЕНТО, СЕАТО, АНЗЮС деген военный биригүлерди ле Азияда бар өскө дө биригүлерди јоголторы керегинде сурак тургузат. Пакистан СЕАТО деген биригүден чыгып калган. Биригүлер јок јаңы ууламјы учун Индия, Афганистан, Бангладеш, Малайзия, Сингапур, Шри Ланка (Цейлон) туружып јадылар.

Вьетнамдагы жуу токтогонула Азияда амыр-энчүни тынгыдарына жарамыкту айалгалар төзөлгөн.

Японияла амыр-энчүнинг договорын тургузып, экинчи телекейлик жуунын Ыраак Күнчыгыштагы итогторын көргөни жаан учурлу болор эди.

Бу өйдө Японияда 110 миллион кижиге жууртап жат. Ол экономикасы жаанынан телекейде үчинчи держава. Япониянын жери Советский Союзла коштой. Ол бистин юштүлеристин союзниги боло бербезин деп кичеенер керек. Японияда промышленный производствонун тебүлери капитализмнинг өскө ороондорындагызынан бийик. 1971 жылда текши национальный продукт аайынча Япония телекейде экинчи жерге чыккан. Онызы недег улам андый дезе, баштапкызында, озочыл американский ле күнбадыш-европейский технологиянын шылтузында Японияда эмдиги өйдөги промышленность төзөлгөн. Япония жылдын ла 650 млн. долларга лицензиялар садып алып, оборудованиенин, машиналардын ла станоктордын 20 процентин жапыртып жат. Экинчизинде, государство ло монополиялар экономиканы шинжүде тудуп, онын өзүмин келиштире башкарып турулар. Үчинчизинде, Япония, Кореяда турган ла Вьетнамда болгон американский черүлерди жеткилдейтен тос турлу болгон, онын учун СШАдан көп акча алып жат. Японияда военный амадуларга текши национальный продукттын жүк ле бир-эки проценти чыгымдалат, США дезе бу амадуга 10 процентин чыгымдайт. Төртинчизинде, Японияда тын кулданыштан улам ишмекчилердин жалы капиталистический ороондордын ортозында эн ле жабыс. Онын учун национальный продукттын 40 проценти ойто акча-жөөжө жөөйтөн амадуларга айланып келет. Кижиге бажына келижип турган кирелтелер аайынча Япония телекейде 16-чы жерде туруп жат. Бир час иштегени учун американский ишмекчи япон ишмекчиден төрт катап көп жал алат.

Калганчы өйдө Япониянын текшихозяйственный ке-

ректери уйдааи берген. 10 жылдын туркунына товарлар-дын ла аш-курсактын баалары 90 процентке бийиктеген. Ороон ичинде 650 мунг кижии иш таппай жүрет. Япония импорттон камаанду. Ол буудайдын 80 процентин, таш көмүрдин 41 процентин, нефтьтин 99 процентин, темир руданын 98,5 процентин, көбөсүннинг, каучуктын 100 проценти ороондордон тартып экелет. Япониянын өскө ороондорго садып турган товарларынын 34 проценти США-га аткарылып јат. Япондор экономика јанынан американецтерле калапту тартыжу өткүрип јат. «Јүрүм жүрери — ол садыжар дегени» — деп, япондор айдыжат.

Япония үчинчи јерде турган ядерный держава болордон айабас. Ондо јара адылар (взрывчатый) немелер эмди де 10 мунг ядерный бомба эдерине једер. Япония технический јанынан кандый ла бүдүмдү ракеталарды эдип ийер аргалу. Япондор ООН-нын јеткер јок болор Соведининг алтынчы члени болорго амадагылайт. Је андый болзо, Япониянын политический үни телекейде тын угулбайт.

Япония ла США ортодо колбулар кезем коомойтый берген деп айдарга јараар. Япония Китайла колбуларын элбедет. Китай дезе онызын бойынын националистический амадуларына тузаланып јат. Ол СССР-динг Японияла јууктажып турганын токтодорго албаданып, Япониянын СССР-ден јер блаажып турганын јөмөп турат. Япониянын јангы премьер-министри Танака ороонынын телекейлик тоомјызын тынгыдарга амадайт, онызын дезе СССР-ле колбуларды јарандырбаганча бүдүрер арга јок.

Анаидарда, Япониянын башкарузы телекейде арылык-берилик политика өткүрөт. США-ла колбуларын үспей, ол бойынын керектерин кемнен де камааны јогынан, јайым өткүрерге кичеенет. Бойынын јилбүлерине кыдат рынокты тузаланып јат. Бу ок сјйдө СССР-ле амыр-энчүнинг договорын тургузары учун, военный өйдинг айал-

газын јоголторы ла Японияны телекейлик политиканын элбек јолына чыгарып апарары учун туружат. Советский Союзтын көрүм-шүүлтези дезе КПСС-тин XXIV съездинин ле партиянын Төс Комитединин апрельский (1973 ј.) Пленумынын јөнтөринде јарт айдылган. Советский Союз Японияла колбуларды канча ла кире түрген јаранды-рарга кичеенип јат.

Азияда јеткер јок болорын өмө-јөмөлө јеткилдеери эмдиги өйдөги јаан учурлу сурактардын бирүзи болуп јат, оны јарадып турган шүүлтелер Азиянын көп орондорында тыгып, там ла элбеде таркап туру.

С. НИКОЛАЕВ.

АМЫР-ЭНЧҮНИНГ ЛЕ СОЦИАЛИЗМНИНГ ТУЗАЗЫНА

30—31 июльда Крымда социалистический ороондор-дын коммунистический ле ишмекчи партияларынын башкараачыларынын најылык туштажузы өткөн.

Бу туштажу социалистический најылыктын позицияларын, карындаштык партиялардын бирлигин там тынгыдарында, социалистический госуударстволордын мынан ары өмөллөжип, кожо иштеерин ле тышјанындагы политиказын бир ууламјыла өткүрерин тынгыдарында сүреен јаан учурлу болуп јат деп, КПСС-тин Төс Комитединин Политбюрозы темдектеген.

Өйлү-өйинде өткүрилип турган мындый туштажулар карындаштык коммунистический ле ишмекчи партияларга бойларынын национальный ла анайда ок интернациональный да задачаларын бүдүрери јанынан сурактарды шүүжип, јөптөжип алар арга берет.

Социалистический најылыктын бирлиги амыр-энчүни тынгыдарын ла албатыларга јеткер јок болорын јеткилдееринде, КПСС-тин XXIV съездинин, карындаштык өскө партиялардын съездтеринин јөптөринде, Варшавский Договордын Организациязынын Политический консультативный комитединин угузуларында, коммунистический ле ишмекчи партиялардын чыгартулу улузынын 1969 јылда өткөн телекейлик Јуунынын документтеринде айдылган амыр-энчү амадуларга једеринде сүреен јаан учурлу керек болуп јат.

Вьетнамда јуу-чак токтогоны, ГДР-ле телекейдеги ороондордын ксп сабазы колбулар тургусканы, Чехословакия ла ФРГ-нин ортозында колбулар аайланганы, Кубанын телекейде айалгазы тынгыганы, КПСС-тин Төс Комитединин Генеральный качызы Л. И. Брежнев ФРГ-ге, США-га, Францияга јаан тузалу јоруктап јүргени,

анайда ок өскө социалистический ороондорунг башкараачылары капиталистический госуларстволордын башкараачы ишчилериле туштажу-куучундар өткүргени, Европада жеткер жок болорун ла өмөлөжип кожо иштеерин жеткилдеери аайынча Жуун ижин баштаганы — бу ончозы телекейде айалга кубулып, албатылар ортодо колбулар ондолып турганынын темдеги. Айалга мынайда кубулганы — көп сабазында социалистический ороондордын ийде-күчи тынганынын, олардын жөптөжип өткүрип турган политиказы телекейдин өзүмине жаан камаанын жетирип турганынын шылтузы.

Телекейлик коммунистический ле ишмекчи партиялар жердин үстүнде ядерный жуу-чак болбозун жеткилдеер деген жаан амаду тургускандар. Советский Союз ла США ортодо ядерный жуу-чакты болдырбазы керегинде Жөптөжү тургусканы бу амадуга жедерине эткен жаан алтам болуп жат.

Жуу-чак жок, амыр-энчү жүрүм ишкүчиле жаткандарга империализмге удурлажа бойлорунун социальный праволоры, жайым ла социализм учун тартыжузын тынгыдарга жарамыкту айалга төзөп жат.

Социалистический ороондордын жөптөжип өткүрип турган политиказы Европада жеткер жок болорун ла өмөлөжип кожо иштеерин жеткилдеери жанынан Жуунун башталарын жеткилдеген. Эмди олар бу Жуунун экинчи бөлүгинде албатылардын жүрүминде жаан учурлу сурактарды шүүжеринде госуларстволордын башкараачылары турушсын деген шүүлте айдып турулар.

Социалистический ороондор Европада политический айалганы жарандырап иштерле коштой жуу-жепселди астадары ла жоголторы керегинде сурактарды шүүжер задача тургузып жадылар.

Эмдиги өйдө жүзүн-башка социальный системалу ороондор ортодо амыр-энчү колбуларды элбедип тынгыдарын жеткилдегедий бир канча договорлор ло жөптөжүлөр

тургузылган. Социалистический ороондор бу договорлорды ла јөптөжүүлөрдү јана баспастан жүрүмдө бүдүрери, онын шылтузында төс амадуга — бастыра-текши амыр-энчүни јеткилдеерине јууктаары учун тартыжар амаду тургузып јадылар. Олор Европанын госуларстволоры ортодо узак өйлөргө улалар экономический колбулар тургузарга, ончо ороондор ортодо жүзүн-јүүр сурактар аайынча колбуларды элбедерге кичеенип турулар. Мындый колбулар элбеп өскөни бастыра госуларстволорло амыр-энчү колбуларды тындыдарына болужар.

Госуларстволордын өмөллөжип, амыр-энчү кожо иштееринде айалганы јымжадарына ууландырылган политиканы телекейдин албатылары, ончо ак санаалу улус јарадып турулар.

БАЖАЛЫКТАР

Азырал — мал ижининг тӧзӧлгӧзи	1
Мӧрӧйди тыгыдарына — партийный кичеemel	6
Ашты бойынын ӧйинде ле жылыту јок јуунадар	10
Азырал белетеечилер ортодо массово-политический иш	14
Азырал белетеерине — партийный башкарту	17
Стеной печатьтын тоомјызын бийиктедер	22
Кӧргүзӱлӱ агитациянын кӧрӱзи алдында	25
Апашты чебер тузаланар	29
Азияда јеткер јок болорын ӧмӧ-јӧмӧлӧ јеткилдеер керегинде	32
Амыр-энчӱнинг ле социализмнинг тузазына	37

БЛОКНОТ АГИТАТОРА

Редакционная коллегия

АН 09306. Подписано к печати 24/VIII 1973 г. Формат 70X108 1/32.
Объем п. л. 1,25. Усл. п. л. 1,75. Учет.-изд. л. 1,45. Заказ № 3341.
Тираж 954 экз. Цена 4 коп.

Горно-Алтайское отделение Алтайского книжного издательства,
г. Горно-Алтайск, пр. Коммунистический, 44. Горно-Алтайская ти-
пография, пр. Коммунистический, 27.

4 акча